

A Kriminálexpo idei rendezvényei között került sor a büntetés-végrehajtási szervezet önálló konferenciájára, amelyet május 26-án tartottak az Egyetemi Kongresszusi Központban. A rendezvény fő gondolata az volt, miként alakul a közeli és a távolabbi jövőben a magyar büntetés-végrehajtás jogi szabályozásának, gyakorlatának megújítása a jogállamiság és az EU-integráció jegyében. A konferencián elhangzott előadásokat (egy kivételével) azzal a reménnyel adjuk közre, hogy azokból olvasóink áttekintést kapnak jó néhány olyan folyamatról, törekvésről, elképzelésről, amely az ezredvégi magyar büntetés-végrehajtást jellemzi. Az országos parancsnok előadásából, amely az Országgyűlés önkormányzati és rendészeti bizottság rendészeti albizottsága előtt tavaly novemberben már elhangzott, ezúttal csak a büntetés-végrehajtás fejlesztésének időszerű feladatai című rész vázlatos tartalmát közöljük. Huszár László azokat az esélyeket és dilemmákat veszi számba, amelyek a börtönök magánosításának gondolatából adódnak, míg Vókó György azt elemzi, a büntetés-végrehajtási jognak milyen új kihívásokkal kell szembenéznie az eljövendő új évszázadban.

A szerkesztő

Hármas pillér

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nem kis örömünkre szolgál, hogy egy olyan rangos eseményen, mint a Kriminálexpo, a büntetés-végrehajtás témája külön konferenciával szerepelhet. Ez a tény talán jelzésértékű lehet: arra utal, hogy a börtönrendszer a bűnüldözés, a büntető igazságszolgáltatás szerves részét képezi. Ez komoly pozitív szemléletbeli változást jelent, hiszen a börtönök zártsága, és a társadalom deviáns rétegével, a bűnözőkkel való napi, közvetlen kapcsolat rávétíti árnyékát a szervezet presztízsére, megítélésére. Bízom benne, ez az esemény is hozzájárul ahhoz, hogy e hamis és igazságtalan kép, ha lassan is, de változzon. E vonatkozásban reménykeltő a világban immár általánosnak tekinthető folyamat, mely a büntetés-végrehajtási tevékenység igazi lényegét nem a kitaszított és reménytelen bűnösök strázsálásában látja. Éppen ellenkezőleg, azt *magas fokon specializált és differenciált szakmának* tartja, amelynek közös nevezői *az emberi rátermettség, a morális integritás és a szűkebb szakterületre vonatkozó szakértelem*. Ha még nem is mondhatjuk el, hogy a világ börtönrendszerei minden tekintetben megfelelnek e maximáknak, és megbecsültségük terén is nyitva áll a további fejlődés útja, a változás eddig is jelentős mérvű.

A magyar büntetés-végrehajtás is sokat tesz annak érdekében, hogy egyre inkább megfeleljen a fentebb említett *hármás pillér* követelményeinek. Szakemberek számára közhelynek hathat az a megállapítás, hogy valós börtönreformokat nem lehet kampányszerűen végrehajtani, eddig minden komoly eredmény a rendszerbe szervesen ágyazott szakmai törekvések eredőjeként valósult meg. A rendszerváltozás – leglátványosabban a kodifikációs tevékenységben megnyilvánuló – „jogállami forradalma” a büntetés-végrehajtás területén nem volt előzmények nélküli, és azóta is szakadatlanul folytatódik. Megjegyzendő mindazonáltal, hogy az EU büntetés-végrehajtással kapcsolatban ismertté vált elvárásai – akár jogi szövegeként, akár más formában kerültek is megfogalmazásra – sokkal inkább tükröznek szakmai alapvetéseket, egyfajta átfogó értékrendet, mintsem tételes szabályokat. Az ezeknek való megfelelés sokszor nehezebb, hiszen nem csupán technikai, hanem szemléletbeli változást is követelnek az egész rendszertől.

Az igazi kihívást abban látom, hogy az immáron majd minden szempontból az uniós elvárásoknak megfelelő normarendszer gyakorlati feltételeinek megvalósítása hogyan, milyen mélységig, ütemben és mennyire következetesen tud végbemenni. Ezzel kapcsolatban érdemes példaként felemlíteni éppen a jelenlegi Kriminálexpót, pontosabban annak meghatározó tematikáját, az információs technológia és a kommunikáció szerepét. A szédületes iramban fejlődő, a társadalmak, a gazdaság arculatát lényegesen befolyásoló technika tovább mélyíti azokat a szakadékokat, melyek az ehhez hozzáférők és az ebből kimaradók között tátong. A lemaradóknak egyre kisebb esélyük adódik a felzárkózásra. A büntetés-végrehajtás területén is a fizikai és az emberi erőforrások minősége teremt esélyt célunk eléréséhez, a jogszabályok által deklarált vagy sugallt európai színvonalú gyakorlat kialakításához. Ha ezen erőforrások nem, vagy nagyon szűkösen állnak rendelkezésre, akkor mind a jogállamiság, mind az integrációs törekvések csorbát szenvedhetnek. Az elhelyezés körülményei, a fogvatartotti programok szórványos volta, a személyi állomány utánpótlása, kiképzése, szociális helyzete olyan területek, ahol a források hiánya kihat a működés minőségére. Megjegyzendő, hogy az elsőként említett elhelyezésen kívül az összes terület nagyon szorosan kötődik az információ kezelésének mikéntjéhez és a kommunikációhoz.

A legfontosabb feladatot tehát abban látom, hogy a büntetés-végrehajtás fejlesztésének jogi irányai és azok megvalósulásának gyakorlati feltételei összhangba kerüljenek. Úgy vélem, e cél eléréséhez szükséges eddig járatlan utakat is keresni, mint például a rövid távon nem olcsó, de stratégiai szinten költséghatékony technológiák bevezetését (melyeknek egész tárházát kínálja a Kriminálexpo is), és továbbgondolni annak lehetőségét, hogy a piaci szektor szereplői – megfelelő kétoldalú garanciák mellett – hogyan járulhatnak hozzá az eddiginél szélesebb körben a büntetés-végrehajtási feladatok eddiginél magasabb színvonalú ellátásához. Biztos vagyok abban, hogy e konferencia nagyban hozzájárul e cél eléréséhez. Ennek szellemében kívánok sikeres munkát.

Somogyvári István